

Turquia viu una crisi que li pot dificultar l'ingrés a la Unió Europea. Des de Brussel·les miren amb recel l'islamisme moderat del govern turc, però també hi veuen una via per a dreçar ponts amb el món àrab. Ara el país es prepara per a unes noves eleccions. Amb permís dels militars.

Turquia és secular i ho continuarà essent", deien la majoria de les pancartes, envoltades de la intensa vermellor que desprenien milers de banderes turques. Una marea humana imponent formada, segons algunes fonts, per un milió de persones, va envair el diumenge 13 de maig l'avinguda Kordon, a Esmirna, la tercera ciutat més gran de Turquia, situada a l'oest del país. Els manifestants, igual com havien fet dies abans a Ankara, la capital, i també a Istanbul, van sortir al carrer per reclamar que, com va establir el fundador de la Turquia moderna, Mustafà Kemal Atatürk, el país continués tenint un estat laic.

La polèmica va esclatar fa unes quantes setmanes, quan el primer ministre, Recep Tayyip Erdogan, després d'anunciar que no optaria a ser elegit president de Turquia, designà candidat el seu amic i company de partit, l'actual ministre d'Afers Estrangers, Abdullah Gül. Això fou considerat pels principals partits de l'oposició laica com un intent del partit Justícia i Desenvolupament (AKP) d'acaparar els dos càrrecs polítics més importants del país per tal d'aplicar, en paraules dels opositors, una "agenda islàmica oculta".

Això no obstant, cal dir que Gül és un polític ben considerat per molts dels sectors més crítics amb el govern, sobretot pel seu europeisme i perquè a vegades s'ha oposat a l'aplicació de l'article 301 del codi penal, que restringeix la llibertat de premsa. "Tanmateix, hi ha un problema de talla: la seva dona porta vel", escrivia fa dies al setmanari italià *Internazionale* l'escriptora d'origen turc Elif Shafak. "Un vel que ha estat prohibit a les institucions de l'estat, en un país on els símbols són importants i tenen un impacte polític enorme", afegia aquesta intel·lectual,

Entre el vel i el fusell

crítica amb el govern i exiliada a causa, precisament, d'aquest article del codi penal. El temor que la primera dama turca pugui vestir aquesta peça de roba és un motiu de forta controvèrsia.

Com que, segons la Constitució de 1982, els presidents turcs són escollits pel parlament, l'oposició, els anomenats *kemalistes*, va aconseguir de fer boicot a l'elecció de Gül com a presi-

50 anys de cops

L'exèrcit ha condicionat la política turca gairebé durant els darrers cinquanta anys. Als cops d'estat de 1960, 1971 i 1980 cal afegir-hi el que van dur a terme el 1997, l'anomenat primer cop d'estat postmodern. En el fons de tot plegat hi ha la convicció que les forces armades han de ser els *guardians* de la constitució secular turca; fins i tot hi ha qui assegura que l'exèrcit és la constitució. De tota manera, els darrers anys la pressió de la Unió Europea ha fet que l'exèrcit renunciés a part del seu poder. N'és un exemple el fet que al Consell Nacional de Seguretat hi hagi més civils elegits. La Unió Europea, però, insisteix a comminar l'exèrcit a no fer declaracions de caràcter polític.

dent, per la qual cosa, posteriorment, el Tribunal Constitucional anul·là les dues votacions per manca de quòrum. Tot i que Gül va acabar retirant la candidatura, l'AKP va aconseguir que dos terços del parlament aprovés una esmena a la Constitució per tal que el president pogués ser escollit pels ciutadans per sufragi universal, en comptes d'elegir-lo els diputats. Per acabar-ho d'adobar, Erdogan, conscient que l'actual president, Ahmet Necdet Sezer, pot vetar l'esmena, però sabent alhora el suport popular que té l'AKP, va avançar al 22 de juliol les eleccions legislatives previstes per al mes de novembre.

Enmig de tot plegat, el més preocupant va ser el comunicat que l'exèrcit turc va penjar a internet —un *cop d'estat electrònic*, segons alguns—, recordant la seva tasca com a *vigilant* de les essències de l'estat laic. Segons Ali Bayramoglu, columnista del diari islamista *Yeni Safak*, l'actual crisi política "neix del qüestionament d'un model inspirat per una Constitució elaborada sota la influència dels militars". Ara per ara, tot apunta que Erdogan esperarà el resultat de les eleccions legislatives de final de juliol abans de proposar cap votació per escollir un nou president.

El dilema europeu. Des de la Unió Europea (UE), de fet, hi ha qui veu amb més preocupació la ingerència dels militars que no la possible existència d'un projecte islamista. A final de l'any passat, la Comissió Europea va fer notar que les forces armades turques exercien una influència política força significant i, més recentment, després d'haver-ne reduït el poder per complaure la Unió Europea, el comissari responsable de l'Ampliació Europea, Olli Rehn, va demanar als militars turcs "més respecte per les regles del joc democràtic". "La cosa més preocupant és que al llarg dels anys l'exèrcit hagi marcat la vida de Turquia. Sempre que hi ha un poder fàctic al darre, la democràcia queda segrestada", diu l'eurodiputat d'ERC Bernat Joan. D'una altra banda, hi ha qui veu amb recel el paper de l'islamisme a Turquia. "Bona part de l'argumentació sobre l'ingrés de Turquia es basa en l'opinió que aportaria estabilitat pel que fa a la qüestió islàmica. A Europa, els qui hi

Centenars de milers de turcs partidaris de l'estat laic van omplir una de les principals avingudes d'Esmirna, a l'oest del país, el dia 13 de maig.

són favorables pensen, erròniament, que una Turquia islàmica moderada dins la UE aportaria capacitat d'interlocució amb el món islàmic", opina Ignasi Guardans, diputat de CiU al Parlament europeu.

Una cosa clara és que la crisi política que viu Turquia n'afectarà el possible ingrés. "Aquesta crisi influirà en les negociacions per tal com fa sortir a la llum les contradiccions que hi ha a Turquia. L'ingrés a la UE és com una bomba de rellotgeria, perquè traslladaria la problemàtica entre secularisme i islamisme a l'interior de la Unió", diu Ignasi Guardans. Al seu torn, l'eurodiputat Bernat Joan opina que aquesta crisi farà augmentar el recel d'aquells qui tenen por de l'ingrés de Turquia. "A la UE hi ha massa prevencions i prejudicis. A parer meu, Gül forma part d'un partit religiós, creient, però sense una visió totalitària, com passa, per exemple, a l'Iran. Europa ha de mostrar recel davant l'Islam no democràtic, però no davant les diferències culturals", diu Bernat Joan.

Malgrat que l'AKP té unes arrels

clarament islamistes, d'ençà que Erdogan va formar govern, a final de 2002, Turquia ha fet un esforç per modernitzar el país i ha insistit a mantenir la negociació per ingressar a la Unió Europea. El primer ministre Erdogan vaticinava fa unes quantes setmanes, en una entrevista al setmanari alemany *Der Spiegel* (vegeu EL TEMPS 1193), que Turquia podria

esdevenir membre de la UE vers el 2014. Al seu torn, com a mostra de la disposició per part de la Unió Europea, Javier Solana, màxim responsable de la política exterior comunitària, es mostrava favorable a l'elecció de Gül com a president i expressava la necessitat que Turquia recuperés l'estabilitat; "una Turquia que continuï aportant assistència quan cal buscar vies de cooperació amb els seus veïns Iraq i Iran, i amb vista a una solució a l'Orient Mitjà". Segons l'eurodiputat Ignasi Guardans, "l'entrebanc fonamental no és saber si Turquia compleix el requisit de separar religió i estat, sinó saber si la UE està preparada per a delimitar allò que és federal i allò que és estatal. Als Estats Units, per exemple, el fet que Utah sigui un estat mormó no afecta Califòrnia. En canvi, l'entrada de Turquia a la UE afectaria tot el conjunt, per exemple en qüestions com ara el debat pel paper de l'home i la dona, o bé els matrimonis entre homosexuals".

Xevi Camprubí

Eleccions a Turquia

Vot obtingut a les eleccions del 2002 i intenció de vot als principals partits per a les eleccions del juliol del 2007.

